

De gewelddadige geschiedenis van zwangerschap en baring

Recensie *Ei, foetus, baby* van Trudy Dehue

Wie nog gelooft in objectieve kennis en een positivistisch wetenschapsparadigma, heeft vast nooit de boeken van Trudy Dehue gelezen. Dehue (1951) weerlegt iedere opvatting die ervan uitgaat dat ‘de werkelijkheid’ en ‘feiten’ buiten ons liggen om wetenschappelijk ontdekt en geduid te worden. Wetenschap is veeleer het máken van kennis. Dat dit ook opgaat voor zwangerschap en ongeboren leven is geen verrassing. Dat dit echter een zó extreem schadelijke geschiedenis voor zwangeren tot gevolg had, mag de onthulling van dit boek zijn.

Wetenschap, zo stelt Dehue, begint met classificatie: “Een classificatie is een antwoord op de vraag wat als het object van onderzoek telt. Wat mag bij onderzoek naar armoede eigenlijk ‘armoede’ heten? En als we een definitie hebben, hoe vertalen we die dan in een vragenlijst of andere onderzoeksmethode?” (p. 11).

Iets dergelijks geldt ook voor zwangerschap, foetus, kindersterfte, ongeboren leven, etc. Het boek beschrijft hoe wetenschappers en priesters traditioneel die classificaties maakten en daarop praktijken baseerden. Vijf eeuwen lang gingen zij de zwangere, barende of in barensood gestorven persoon te lijf, letterlijk. Met name de katholieke kerk verkondigde een leer en praktijk waarbij ongeborenen per se met geschikt water op hun blote hoofd gedoopt moesten worden om zo hun ziel te redden van een bestaan in het vagevuur (over classificaties gesproken). De penetraties in de baarmoeder of het simpelweg opensnijden ervan (waarvoor de priesters met een mes waren toegerust), waren de gruwelijke praktijk waarin niet één maar twee moorden werden gepleegd. Als classificatie voegt Dehue daarom ‘abortus religiosus’ toe. Telkens weer benadrukt Dehue dat het ongewenst penetreren van een lichaam een gewelddaad is, evenals het ontkennen van het recht van vrouwen om zelf over hun lichaam en leven te beslissen. Telkens weer waren het anderen die de zwangere scheidde van de ongeboren vrucht, en zich het oordeel daarover voorbehielden.

Het is onmogelijk om recht te doen aan de vele inzichten die dit boek rijk is, waarbij een waarschuwing

gepast is: het vraagt een sterke maag, ook al heeft Dehue de meest misselijkmakende details achterwege gelaten. De grootste waarde van het boek bestaat uit het ontsluiten van deze dodelijke geschiedenis van zwangerschap en baring, onderbouwd door een immens notenapparaat, een ware schatkamer aan documentatie. Dehue vraagt zo aandacht voor een geschiedenis van praktijken waarvan we nu nog de erfenis dragen: het ontmenselijken van zwangere en barende lichamen, als obstakels die uit de weg geruimd moeten worden voor de boreling, met te grote acceptatie van misinformatie, *gaslighting*, grensoverschrijdend verbaal en fysiek geweld, en miskenning van de lichamelijke integriteit en moreel actorschap van de zwangere zelf.

Dehue heeft ware titanenarbeid verricht in het ontsluiten van bronnen, waarmee een essentiële geschiedenis is ontsloten. Verder onderzoek is noodzakelijk, met name op drie punten: (1) de geschiedenis van de vervolging van verloskundigen als ‘heksen’, waarmee kennis over het vrouwenlichaam verloren ging (Federici, 2004); (2) de verwevenheid van gynaecologie met het slavernijverleden, waarvan witte vrouwen profiteerden (Owens, 2018); en (3) het bestaan van obstetrisch geweld. Hoewel Dehue het bestaan hiervan in Nederland bevestigt (p. 297), laat zij onderzoek hiernaar van Marit van der Pijl (VUmc) en Rodante van der Waal (Universiteit voor Humanistiek), ongenoemd. Genoeg reden voor meer onderzoek, zo is duidelijk.

Prof. dr. Inge van Nistelrooij

Universitair hoofddocent zorgethiek aan de Universiteit voor Humanistiek.

E-mail: i.vannistelrooij@uvh.nl

Literatuur

Dehue T. *Ei, Foetus, Baby. Een nieuwe geschiedenis van zwangerschap*. Amsterdam: Atlas Contact, 2023.

Federici S. *Caliban and the Witch. Women, the Body and Primitive Accumulation*. New York: Autonomedia, 2004 (revised version 2014).

Owens DC. *Medical Bondage. Race, Gender, and the Origin of American Gynecology*. The University of Georgia Press, 2018.

Van der Pijl M. <https://www.amsterdamumc.org/en/research/researchers/marit-van-der-pijl.htm>

Van der Waal R. <https://rodantevanderwaal.com/publications-3/>